

SVEA HOVRÄTT

Mark- och miljööverdomstolen

YTTRANDE
2017-10-11

Dnr 2017/604

Miljö- och energidepartementet

Remissvar över Miljö- och energidepartementets promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft
Regeringskansliets remiss dnr M2017/01639/R

Sammanfattande bedömning

Det är positivt att åtgärder vidtas för att säkerställa en korrekt implementering av EU-rätten och för att befintliga vattenverksamheter ska förses med villkor som uppfyller miljöbalkens och EU-rättens krav. De ändringar som föreslås i promemorian är omfattande och kommer att få stor praktisk betydelse. Förslagen är dock inte tillräckligt genomarbetade och i ett flertal avseenden saknas det analyser. Det har inte varit möjligt för Mark- och miljööverdomstolen att inom ramen för ett remissförfarande bedöma förslagen och dess konsekvenser fullt ut. Utifrån den granskning som Mark- och miljööverdomstolen har haft möjlighet att göra, lämnar Mark- och miljööverdomstolen följande kommentarer.

Skyldighet att ha moderna villkor

Mark- och miljööverdomstolen ifrågasätter varför det inte görs en mer utförlig analys av hur EU:s regelverk kan följas för alla vattenverksamheter genom vattenmyndigheternas arbete. Förslaget innebär att det för vissa vattenverksamheter inrättas ett parallellt provningsspår. Det finns risk för att det bl.a. kan uppkomma olika gränsdragningsproblem vid tillämpningen av de olika provningsspåren. Lämpligheten i denna uppdelning kan därför ifrågasättas.

Verksamheter för produktion av vattenkraftsel

Det kan konstateras att förslaget är begränsat till vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel och omfattar t.ex. inte dammar som inte används för elproduktion. Inte heller omfattar definitionen ”vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel” sådana verksamheter som varken används för eller när de påbörjades var avsedda för produktion av vattenkraftsel, men som någon gång däremellan har använts för sådan produktion. Ur ett miljöperspektiv är det inte motiverat att behandla andra vattenverksamheter och åtgärder med motsvarande påverkan på vattenmiljön annorlunda än de som omfattas av förslaget. Det saknas såväl en motivering till som en analys av konsekvenserna av att förslaget endast omfattar vatten-

verksamheter som används för eller som när de påbörjades var avsedda för produktion av vattenkraftsel.

Villkor eller andra bestämmelser

Ett tillstånd ska innehålla såväl bestämmelser om verksamhetens omfattning som bestämmelser om de villkor som ska gälla för verksamheten (se 22 kap. 25 § punkterna 2 samt 6–12 miljöbalken). För mål som prövas enligt miljöbalken finns det alltså en skillnad mellan bestämmelser som avser verksamhetens omfattning och sådana som avser villkor för verksamheten. I förslaget till 11 kap. 27 § miljöbalken talas om villkor medan det i förslaget till 24 kap. 10 § även talas om bestämmelser. Vidare anges dämpnings- och sänkningssgränser som exempel på försiktighetsmått som kan aktualiseras i omprövningen (s. 124). Det kan ifrågasättas om en bestämmelse om dämpnings- och sänkningssgränser inte snarare är en bestämmelse om verksamhetens omfattning än ett villkor för hur verksamheten får bedrivas. Det finns alltså en otydlighet i fråga om vilka bestämmelser som ska omprövas vid en omprövning för moderna miljövillkor och vad som är en bestämmelse om verksamhetens omfattning respektive ett villkor för hur verksamheten får bedrivas. Detta bör både förtydligas och analyseras.

Skyldighet eller förbud

I förslaget till 11 kap. 27 § andra stycket miljöbalken anges att verksamheter trots första stycket under vissa förutsättningar får bedrivas till dess en prövning är klar. I första stycket samma paragraf stadgas dock endast en skyldighet för verksamhetsutövaren att se till att verksamheten har ett tillstånd med moderna miljövillkor, men däremot inte ett förbud mot att bedriva verksamheten utan ett sådant tillstånd. Det bör tydliggöras om avsikten är att det ska vara förbjudet att bedriva en verksamhet som inte har ett tillstånd med moderna miljövillkor. Om så är fallet bör konsekvenserna av ett sådant förbud analyseras och det bör också tydliggöras om avsikten är att det ska vara brottsligt att bedriva en verksamhet i strid mot bestämmelsen (jfr 29 kap. 4 § miljöbalken).

Begreppet moderna miljövillkor

Begreppet miljövillkor är nytt och det är svårt att förstå vad som avses. Det är viktigt att använda sig av en konsekvent terminologi för att undvika tolknings- och tillämpningssvårigheter. Om det är villkor till skydd för människors hälsa och miljön som avses bör det anges i lagtexten (jfr t.ex. 2 kap. 3 § miljöbalken). Om det är något annat som avses och som exempelvis innebär en begränsning bör det tydliggöras.

Det är inte lämpligt att i lagtexten ange att villkoren ska vara moderna om det som avses endast är att villkoren ska uppdateras med ett visst tidsintervall. Att i lagtext ange att villkoren ska vara moderna kan uppfattas som att det ställs ytterligare krav utöver det att villkoren ska vara uppdaterade. I stället är det tillräckligt att i lagtexten ange att verksamhetsutövaren är skyldig att se till att tillståndets villkor inte är äldre än viss tid. I annat fall måste det tydliggöras vad som avses med att villkoren ska vara moderna.

Tidsintervallet

Det saknas en motivering till varför just 20 år är ett lämpligt tidsintervall och det framgår inte av förslaget om tiden ska räknas från domsdatum eller laga kraft.

Inte heller framgår det av förslaget till 11 kap. 27 § andra stycket miljöbalken när en prövning är klar, dvs. om det är vid domsdatum eller först när domen har fått laga kraft, samt hur ett eventuellt verkställighetsförordnande påverkar beräkningen av tiden. Detta bör tydliggöras.

Alla verksamheter eller endast lagliga verksamheter?

Enligt promemorian är avsikten att endast verksamheter som bedrivs med stöd av tillstånd eller som har påbörjats på ett lagligt sätt ska kunna omfattas av prövningsplanen (s. 118). Förslaget till 11 kap. 27 § andra stycket 2 miljöbalken är dock inte begränsat till verksamheter som har påbörjats på ett lagligt sätt. Lagtexten bör därför ses över.

Nationell plan för moderna miljövillkor och sakkunnig*När planen ska finnas*

Förslaget är utformat så att det vid var tid, dvs. inte enbart vid den första uppdateringen, ska finnas en nationell plan. Mark- och miljööverdomstolen har dock inte uppfattat att det är promemorians avsikt. Om så ändå skulle vara fallet ifrågasätter Mark- och miljööverdomstolen hur den prövningsplan som i så fall ska framgå av den nationella planen förhåller sig till möjligheterna att i varje dom ange den tid inom vilken verksamhetens villkor ska uppdateras (se förslagen till 11 kap. 27 och 28 §§ samt 22 kap. 29 § miljöbalken och 27 § förordningen om vattenverksamhet m.m., FoV).

Planens antagande

Enligt förslaget ska planen utarbetas av Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillsammans med Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät i samråd med Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelserna. Det är dock HaV som ska anta och ändra planen (se förslagen till 24, 28 och 29 §§ FoV). Om de medverkande aktörerna inte är överens om innehållet i planen eller ändringarna ska HaV underrätta regeringen och först sex veckor efter det får HaV anta eller ändra planen (förslaget till 31 § FoV). Av promemorian framgår endast att det förfarandet ger regeringen tid att agera, men det framgår ingenstans vad regeringen formellt och med stöd av lag kan och ska göra i det läget.

Planens genomslag

Det saknas en analys över vilken typ av instrument den nationella planen är, om och i vilken mån den är bindande för vattenmyndigheterna och domstolarna vid de individuella prövningarna samt om det går att överklaga ett

beslut att anta eller ändra planen och i så fall av vem och i vilken ordning. I vart fall kommer prövningsplanen att få rättsverkningar för enskilda, som därför kommer att ha ett befogat intresse av att kunna överklaga planen.

Mark- och miljööverdomstolen har uppfattat att promemorians avsikt är att planen snarast ska utgöra ett strategidokument, som kan utgöra ett beslutsunderlag eller en partsinlägga vid den individuella prövningen och att den inte ska vara bindande för domstolarna. Vid den fortsatta bedömningen av förslaget utgår Mark- och miljööverdomstolen från att den uppfattningen är korrekt och att det inte kommer att uppstå någon grundlagsproblematik i förhållande till domstolarna (jfr 11 kap. 3 § regeringsformen).

Av promemorian framgår att det i den nationella planen ska göras intresseavvägningar mellan behovet av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel och behovet av miljöförbättrande åtgärder samt att så ska ske utifrån ett nationellt helhetsperspektiv (se bl.a. s. 81 samt s. 120-122). Mark- och miljööverdomstolen anser att en sådan plan möjligen kan utgöra beslutsunderlag för vattenmyndigheternas beslut om förvaltningsplaner och miljökvalitetsnormer och vid prövning av om det finns förutsättningar enligt förslaget till 4 kap. 11 och 12 §§ förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (FFV) för att tillåta en verksamhet eller åtgärd i strid mot förslaget till 5 kap. 3 § andra och tredje styckena miljöbalken. Däremot anser Mark- och miljööverdomstolen att den nationella planen inte kan få genomslag vid individuella prövningar enligt miljöbalken av enskilda verksamheter, eftersom någon intresseavvägning motsvarande den som ska göras i den nationella planen och som kommer att ligga till grund för planens syn på behovet av miljöförbättrande åtgärder inte ska göras vid en sådan prövning. Av dessa skäl är Mark- och miljööverdomstolen även kritisk till att planen ska företrädas av en sakkunnig som förordnats av domstolen vid den individuella prövningen. Det kan också ifrågasättas om det skulle vara förenligt med EU:s ramdirektiv för vatten (RDV) att den nationella planen skulle få genomslag vid de individuella prövningarna i andra fall än sådana som avses i art. 4.7 RDV.

Samordnad prövning

Mark- och miljööverdomstolen ställer sig frågande till om det är möjligt att inom ramen för den individuella prövningen göra en sådan samordnad prövning som avses i promemorian utan att handlägga målen i en och samma rättegång (kumulation). Promemorians analys är bristfällig i denna del och det saknas en analys över förutsättningarna för och lämpligheten i att kumulera mål i samma prövningsgrupp.

Enligt förslaget till 27 § 4 FoV ska prövningsplanen ange var prövningen i de olika prövningsgrupperna ska ske. Det framgår dock ingenstans vad som avses. Är detta en forumregel? Om ja, hur förhåller den sig till forumreglerna i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar?

Sakkunnig

Enligt förslaget ska planen företräddas av en sakkunnig som förordnas av domstolen vid den individuella prövningen i syfte att säkerställa planens genomslag och föreslå bestämmelser och villkor (se s. 126). Enligt gällande rätt bevakas det allmännas intressen i de individuella prövningarna av de myndigheter som har utsetts att bevaka dem. Nämnda myndigheter ska också delta i arbetet med att ta fram planen. Det är därför svårt att förstå vad en sakkunnig ska tillföra processen som de utpekade myndigheterna inte kan, särskilt eftersom den sakkunnige enligt promemorian med fördel kan vara anställd vid någon av de myndigheterna (s. 126). Vidare har domstolens förutsättningar för att kunna göra tekniska bedömningar tillgodosetts genom domstolens sammansättning av såväl juristledamöter som tekniska ledamöter. Det finns dessutom redan idag en möjlighet att vid behov förordna en sakkunnig att göra utredningar och ge utlåtanden (22 kap. 12 § miljöbalken).

En domstolssakkunnig ska vara opartisk (se 40 kap. 2 § rättegångsbalken). Mark- och miljööverdomstolen ifrågasätter därför promemorians uppfattning i fråga om lämpligheten av att den sakkunnige deltagit i utarbetandet av planen i egenskap av anställd vid t.ex. HaV (se s. 126).

Mot denna bakgrund ifrågasätter Mark- och miljööverdomstolen såväl behovet av som lämpligheten i att utse en sakkunnig att företräda den nationella planen vid den individuella prövningen.

Förslaget till 11 kap. 9 a § 2 miljöbalken

Enligt det föreslagna bemyndigandet kan regeringen besluta om att det även för andra typer av vattenverksamheter än de som ska omfattas av den nationella planen ska räcka med en anmälan i väntan på en planerad tillståndsprövning (s. 132). Mark- och miljööverdomstolen är tveksam till förslaget och har, eftersom planen endast får avse vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel, svårt att se i vilka andra planerade situationer det ska tillämpas (jfr förslaget till 33 § FoV).

Prövningen för moderna miljövillkor

Skyldighet att återkalla tillståndet och bestämma om utrivning

Enligt förslaget till 24 kap. 10 § tredje stycket miljöbalken är det obligatoriskt för tillståndsmyndigheten att återkalla tillståndet och bestämma om utrivning bl.a. om verksamhetsutövaren medger det. Det är oklart om detta innebär ett undantag från miljöbalkens bestämmelser om hur en ansökan om utrivning ska hanteras. Vidare ifrågasätter Mark- och miljööverdomstolen varför det i omprövningsfallen inte ska vara möjligt för enskild, kommun eller staten att under vissa förutsättningar ta över underhållsskyldigheten för anläggningen i likhet med vad som gäller enligt 11 kap. 20 § miljöbalken. Utan en sådan möjlighet finns det bl.a. risk för att värdefulla

kulturmiljöer förstörs. Frågeställningen berörs överhuvudtaget inte i promemorian.

Myndigheters ansökan om omprövning på verksamhetsutövarens bekostnad

Myndigheter ska kunna ansöka om omprövning på verksamhetsutövarens bekostnad. Enligt förslaget till 3 kap. 2 § 7 förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, är det den ansökande myndigheten som i de fallen ska betala prövningsavgiften. Det framgår inte hur myndigheten ska få ersättning från verksamhetsutövaren för den kostnaden. Eftersom förslaget även innebär att myndigheten inte ska kunna få ersättning för rättegångskostnader i omprövningsmål, kan myndigheten inte få ersättning för prövningsavgiften på den vägen.

Rättegångskostnader

Förslaget innebär att den som ansöker om prövning av en vattenverksamhet som omfattas av den nationella planen inte ska vara skyldig att ersätta motparternas rättegångskostnader. Som skäl för förslaget anförs att skillnaden i förhållande till mål om miljöfarlig verksamhet är omotiverad och att prövningsmyndigheten har ett utredningsansvar (s. 134). Mark- och miljööverdomstolen delar inte promemorians bedömning. I stället finns det skillnader mellan måltyperna som kan motivera en skillnad i rättegångskostnads-hänseende. Både vid ansökan om tillstånd och om omprövning kan den enskildes egendom påverkas bl.a. genom att fast egendom skadas. Vidare kan förordnanden om nödvändiga tvångsrätter ge upphov till ett ersättningsförfarande. Så länge ett helhetsgrepp inte tas avseende vattenrättens samlade prövning av tillstånd och civilrättsliga frågor bör rättegångskostnadsbestämmelserna för enskilda vara kvar. Dessutom kan tilläggas att ersättningsfrågor är av dispositiv karaktär och att domstolens utredningsansvar i dessa frågor därmed är begränsat. Mark- och miljööverdomstolen avstyrker därför förslaget såvitt avser sakägares rätt till ersättning för rättegångskostnader.

Tredje mans rätt till ersättning vid omprövning

Enligt gällande rätt kan såväl tillståndshavaren som tredje man under vissa förutsättningar få ersättning för skada till följd av omprövningen (se 31 kap. 20 § första och andra stycken miljöbalken). Förslaget innebär att såväl tillståndshavarens som tredje mans rätt till ersättning vid omprövning upphör att gälla den 1 mars 2024. Promemorian innehåller ingen motivering till varför tredje man som orsakas skada till följd av omprövningen inte ska få den skadan ersatt (se s. 142). Det framstår därför som att förslaget av misstag har utformats så att även 31 kap. 20 § andra stycket miljöbalken ska upphöra att gälla (se s. 34). Om så ändå har varit avsikten avstyrker Mark- och miljööverdomstolen förslaget i den del det avser ersättning till tredje man, eftersom det saknas en analys i frågan. Mark- och miljööverdomstolen avstår från att kommentera förslaget såvitt avser verksamhetsutövarens rätt till ersättning.

Tillståndsprövning

Prövningens omfattning och ändringstillstånd

Den terminologi som används är otydlig. Bland annat förekommer begreppen ändringstillstånd, ändring av tillstånd, begränsat ändringstillstånd och prövning för ett nytt tillstånd (se t.ex. 5 kap. 3 § andra och tredje styckena, 16 kap. 2 a §, 22 kap. 1 c § och 30 § och 24 kap. 8 § miljöbalken). Vid en korsläsning av förslagen till lagtext och promemorians motivering framstår det dessutom som att samma begrepp används med olika betydelser. Terminologin bör alltså ses över och tydliggöras.

Mark- och miljööverdomstolen har uppfattat att avsikten är att den ordning som gäller vid ändring av en miljöfarlig verksamhet även ska gälla vid ändring av en vattenverksamhet. Förslaget till 16 kap. 2 a § miljöbalken är dock otydligt och svårtolkat. Bland annat regleras *prövningens* omfattning i första stycket medan *tillståndets* omfattning regleras i andra stycket. Det kan exempelvis uppfattas så att prövningens omfattning vid en ansökan om ändringstillstånd enligt andra stycket är begränsad till ändringen, vilket inte framstår som promemorians avsikt. Mark- och miljööverdomstolen förespråkar istället att bestämmelsen utformas i enlighet med Vattenverksamhetsutredningens förslag (se SOU 2013:69 s. 26).

Enligt promemorian bör det förtydligas i 24 kap. 1 § att en prövning av en ansökan om ändring av en verksamhet kan bryta igenom ett tillståndets rättskraft (s. 140). Mark- och miljööverdomstolen kan inte se att förslaget till lagtext innehåller ett sådant förtydligande.

Vidare är begreppet ”miljöeffekter” inte ett etablerat begrepp (se förslaget till 16 kap. 2 a § miljöbalken). Om det är effekterna för människors hälsa och miljön som avses, bör det anges i lagtexten.

Definition av hela verksamheten

I promemorian föreslås att det i fråga om vattenverksamheter ska införas en definition av vad som ska avses med hela verksamheten (se förslaget till 11 kap. 3 § andra stycket miljöbalken samt s. 140 f). Ett syfte är att bedömningen ska bli mer likartad den för miljöfarlig verksamhet. Någon motsvarande definition finns dock inte för miljöfarlig verksamhet, där frågan istället har hanterats i rättstillämpningen.

När det gäller vattenverksamheter kan förhållandena variera mycket mellan enskilda fall. Det kan därför ifrågasättas om det är lämpligt att i lag försöka definiera vad som ska avses med hela verksamheten. Mark- och miljööverdomstolen anser dessutom att den föreslagna definitionen är svårtolkad och svårtillämpad samt att det kan finnas andra relevanta omständigheter som bör beaktas. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening bör det istället överlämnas till rättstillämpningen att bedöma vad som bör avses med hela verksamheten och om ansökan i det enskilda fallet har fått en lämplig avgränsning.

Tillståndsprövningen och RDV

2 kap. 7 tredje stycket miljöbalken

Det kan ifrågasättas om det överhuvudtaget är möjligt att en förorening eller störning som på ett inte obetydligt sätt bidrar till att en s.k. gränsvärdesnorm inte följs inte strider mot 5 kap. 3 § andra och tredje styckena.

5 kap. 3 § andra och tredje styckena miljöbalken

Såväl bestämmelsen som författningskommentaren är otydlig och svårtolkad. Det går inte att förstå vilka verksamheter eller åtgärder som omfattas av respektive stycke och det går inte heller att förstå vilket syftet är med uppdelningen i två stycken. Förslaget bör ses över.

Orden ”äventyrar” och ”äventyr” är ålderdomliga och kan vara svåra att förstå.

4 kap. 11 och 12 §§ FFV

Det saknas en analys över hur undantaget överensstämmer med art. 4.7 RDV, bl.a. avseende om ett undantag kan göras utan att det framgår av förvaltningsplanen. Vidare bör det utredas och tydliggöras i vilka fall det kan bli aktuellt att tillämpa undantagen. Detta är en grundläggande brist i utredningen och kommer att göra bestämmelserna svåra att tillämpa.

22 kap. 13 § 1 miljöbalken och 4 kap. 14 § FFV

Om utredningen i ett mål ger anledning att anta att något förhållande av betydelse för ett beslut om en miljö kvalitetsnorm varit felaktigt, ska domstolen i vissa fall hämta in ett yttrande från vattenmyndigheten, som då ska fatta de beslut för förvaltningen av vattenmiljön som behövs. Enligt promemorian är syftet med bestämmelserna att domstolen ska ha ett korrekt beslutsunderlag och ge vattenmyndigheten utrymme att göra de ändringar i fråga om klassificering av vatten och miljö kvalitetsnormer som utredningen i målet ger anledning till innan domstolen avslutar sin prövning (s. 149). Det framgår dock inte om domstolen är skyldig att invänta vattenmyndighetens beslut innan domstolen avgör målet och hur domstolen ska agera om vattenmyndighetens arbete drar ut på tiden. Det är även oklart vilka beslut som vattenmyndigheten ska fatta.

Miljökonsekvensbeskrivning

Enligt förslaget till 6 kap. 35 § andra stycket miljöbalken ska, i stället för det s.k. 0-alternativet, beskrivas hur förhållandena förväntas utveckla sig om tillstånd inte ges. Om syftet är att förhållandena efter utrivning ska beskrivas bör det anges uttryckligen i bestämmelsen.

Generella föreskrifter

I förslaget till 11 kap. 9 c § miljöbalken ges regeringen en rätt att besluta om generella föreskrifter. Som konstaterats i promemorian (s. 150) kan det leda till ersättningskrav från både verksamhetsutövare och sakägare. Innan ett helhetsgrepp rörande den vattenrättsliga prövningen har gjorts bör det noga övervägas om denna möjlighet ska öppnas.

Konsekvenser för planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen

Mark- och miljööverdomstolen delar promemorians uppfattning att förslagen kommer att få genomslag vid planläggning och annan prövning enligt plan- och bygglagen (se s. 148). Konsekvenserna av ett sådant genomslag analyseras överhuvudtaget inte i promemorian. Mark- och miljööverdomstolen anser att avsaknaden av en sådan analys är en grundläggande brist i utredningen och kan därför inte bedöma eventuella konsekvenser.

Finansiering

Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning är mål om prövning av vattenverksamheter generellt mer arbetsamma än ett genomsnittligt miljömål. Det är därför sannolikt att domstolarna behöver tillföras mer medel än vad utredningen har räknat med. Mark- och miljööverdomstolen förutsätter att domstolarna tillskjuts tillräckliga medel för att hantera den ökade måltillströmning som förslagen innebär.

Förhållandet mellan fonderade fiskeavgifter, särskilt särskilda fiskeavgifter, och den branschgemensamma fonden bör utredas vid det fortsatta arbetet.

Övriga kommentarer till förslagen

22 kap. 30 § 2 miljöbalken

Syftet med förslaget är att förenkla för bl.a. myndigheter att få en fullständig bild av de bestämmelser som gäller för verksamheten (s. 181). Förslaget är dock mycket arbetsbetungande för prövningsmyndigheten. Mark- och miljööverdomstolen har inte uppfattat att redovisningen enligt punkten 2 ska få rättsverkan. Om bestämmelserna återges felaktigt i domen, finns det dock en risk för att felet kan uppfattas som en avsiktlig ändring. Mark- och miljööverdomstolen avstyrker därför förslaget.

33 § FoV

Det framstår som att punkterna av misstag har flyttats om vid redigeringen.

Tiden inom vilken anmälan ska ske framstår vidare som väl kort.

34 § FoV

Att det finns ett skriftlighetskrav hindrar inte att handlingen ges in elektroniskt om annat inte särskilt reglerats. Utan sådan reglering är elektroniskt ingivna handlingar att anse som skriftliga. Upplysningen om att handlingen får ges in elektroniskt är därför överflödig.

Verksamhetsutövare respektive tillståndshavare

I förslagen används begreppen verksamhetsutövare och tillståndshavare. Det är oklart om någon skillnad mellan dessa begrepp är avsedd. Terminologin bör ses över.

Korshänvisningar

Det framstår som att vissa hänvisningar är felaktiga (se t.ex. förslagen till 22 kap. 2 a § och 24 kap. 11 § miljöbalken). Korshänvisningarna bör därför ses över.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsrådet Johan Svensson, tekniska rådet Dag Ygland och tf. hovrättsassessorn Elin Samuelsson, föredragande.

Claes-Göran Sundberg

Elin Samuelsson